

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יתרו

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ו

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ואחת לבריאה
ה'י' תהא 'שנת פלאות אראנו

לזכרון

הרבנית הצדקנית מרת חיי מושקא ע"ה ז"ל
בת כ"ק אדמו"ר אור עולם נזר ישראל ותפארתו
צדקת ה' עטה ומשפטיו עם ישראל ורבים השיב מעון
מרנא ורבנא יוסף יצחק זעוקללה"ה נבג"מ זי"ע

🕯️ 🕯️ 🕯️ 🕯️ 🕯️

נפטרה ביום הרביעי פ' משפטים, כ"ב שבט, שנת ה'תשמ"ח

ת' נ' צ' ב' ה'

🕯️ 🕯️ 🕯️ 🕯️ 🕯️

אשת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

. . . מזה ישנו הלימוד לנשי ובנות ישראל בכלל, ובמיוחד – להשלוחות תחיינה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – שהתאספו כאן יחדיו מכל קצוי תבל בה"כינוס השלוחות העולמי". . . בזמננו זה, הרגעים האחרונים לפני הגאולה – להתעורר בעצמן ולעורר את כל נשי ובנות ישראל אודות גודל הזכות דנשי ובנות ישראל להבאת הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, שבאה "בשכר נשים צדקניות שיש בדור"5, כנ"ל.

א. "לאמר" – בני ישראל השיבו על הדברות

לפני התחלת עשרת הדברות, אומרת התורה: "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר". באופן כללי, משמעות המלה "לאמר" היא: כדי לומר (שוב)1, לדוגמא: ב"וידבר ה' אל משה לאמר" הכוונה היא2, שמשה ימסור לבני ישראל את דברי הקב"ה אליו. אך בפסוקנו אין להסביר כך, כי במתן תורה דיבר הקב"ה אל כל בני ישראל, ובמיוחד כאשר ב"כל ישראל" כאן, הכוונה היא לכל נשמות ישראל בכל הדורות, שכולן נכחו בקבלת התורה ושמעו את הדברות מהקב"ה בעצמו2. ואם כך, למי היו אמורים בני ישראל, או משה, למסור את עשרת הדברות3?

לכן מוסבר במכילתא, שהמשמעות של "לאמר" כאן היא: לענות, שעל כל דיבור השיבו בני ישראל שהם יצייתו לציווי זה.

ולגבי האופן, שבו ביטאו בני ישראל את קבלת הדברות, מובאות במכילתא שתי דעות: רבי ישמעאל אומר "שהיו אמורים על הן ועל לאו לאו" – שעל הדברות מסוג של "קום ועשה" (הן) ענו ישראל "הן", שהם יעשו זאת, ועל הדברות שנצטוו לא לעשות (לאו), השיבו בני ישראל "לאו", שהם לא יעשו את מה שהקדוש-ברוך-הוא אסר. ואילו רבי עקיבא אומר, שבני ישראל השיבו "על הן הן ועל לאו הן", שעל כל הדברות – הן דברות של "הן" (עשה) והן דברות של "לאו" (לא תעשה) – הם השיבו באותה לשון "הן", שהם יצייתו לציווי ה' – כל ציווי לפי משמעותו.

אין מובן, מהו תוכן המחלוקת: מהו ההבדל אם התשובה היא בלשון שלילה: "לאו", שהם לא יעברו על האיסור, או בלשון חיוב: "הן", שהם יקיימו את הציווי, כלומר: לא יעשו את האיסור, והרי כוונת שתי התשובות זהה, לכאורה?

(1) פרשתנו כ, א.

(1*) ראה פרש"י פרשתנו יט, יב. ויקרא א, א. בהעלתך יב, יג. ובכ"מ. מלבי"ם ויקרא שם פ"ג, וא"ו. ס' ערה"כ (לבעה"מ סה"ד) מע' אמירה.

(2) ראה משנה סוטה פ"ה מ"ד ובפרש"י שם.

(2*) פרדריא פמ"א. שמו"ר פכ"ה, ו. תנחומא יתרו יא. זח"א, א.

(3) וכן מקשה בתו"א סו, ב. ובלקו"ת שה"ש (מ, ב) מפרט דהקושיא מ"שאר מצותי של תורה". ובהו בטלה הפירכא מבראשית ה, כט. טו, א. ובכ"מ.

ב. "רואים את הקולות..." – שתי דעות

יש מחלוקת נוספת בין אותם תנאים, רבי ישמעאל ורבי עקיבא, ואף היא בקשר למתן תורה: על הפסוק "וכל העם רואים את הקולות"4, אומר רבי ישמעאל "רואין הנראה ושומעין הנשמע" – שהמלה "רואים" אינה מתייחסת למלה "קולות", אלא ל"לפידים", המוזכרים בהמשך הפסוק, ואילו את הקולות, שהם דבר הנשמע, אכן שמעו בני ישראל (ולא ראו). ואילו רבי עקיבא אומר: "רואין (הנשמע)5 ושומעין הנראה", שאת הקולות, שהם דבר "נשמע" באופן טבעי, הם ראו, ואת הלפידים, שהם דבר "נראה", הם שמעו6.

ידוע7 הכלל "לא עביד קודשא בריך הוא ניסא למגנא" – וכיון שכך הכרחי לומר, שהנס של "רואין את הנשמע ושומעין את הנראה", לשיטת רבי עקיבא, לא היה דבר בנוסף למתן תורה, שהרי אז היה זה "ניסא למגנא", אלא נס זה היה חלק מענין מתן תורה: מתן תורה רומם את בני ישראל לדרגות נעלות ביותר, וחלק מתוצאת התעלות גבוהה זו, לדעת רבי עקיבא, הוא "רואין את הנשמע ושומעין את הנראה"8.

(4) פרשתנו כ, טו.

(5) הלשון במכילתא היא: "רואין ושומעין הנראה". אבל פשוט ש"רואין" קאי [לא על "הנראה" – כי מאמר המכילתא הוא על "רואין את הקולות" ואינו מעתיק זאת הלפידים" – כ"א] על "הנשמע", (וראה פרש"י כאן), ובה בהמשך לסיים דברי ר"י "שומעין הנשמע", ועל זה חולק ר"ע ש"הנשמע" היו רואין. ואח"כ מוסיף ענין שני "שומעין הנראה". וראה גם במקומות שנסמנו בהערה שלאח"י "רואין את הנשמע ושומעין את הנראה".

יש מגיהים (הובא במאיר עין למכילתא): "רואין ושומעין הנראה והנשמע". אבל בכל הדפוסים והכתבי יד, הלשון היא כנ"ל.

(6) לפי ה"יש מגיהים" (שבהערה שלפנ"ו) ראו ושמעו בין הנראה ובין הנשמע. אבל לפי הגירסא שלפנינו "רואין ושומעין הנראה" משמע ש"רואין" קאי רק על הנשמע ושומעין – רק על הנראה. וכן מוכח בלקו"ת במדבר י"ד, ג. סידור שה, ד ד"ה שלח תע"ב. ועוד. (אבל בד"ה וכל העם תשי"ד פ"ג מפורש (וכן משמע בלקו"ת האוניו עו, ג. ספה"מ תרכ"ט ע' קצח) שהיו רואין ושומעין בין הנראה ובין הנשמע).

(7) בסמן לעיל ע' 53 הערה 16.

(8) ועפ"י יובן גם סיום דברי ר"ע "שומעין הנראה" – דלכאורה, מהכתוב "רואין את הקולות" מוכח רק "רואין הנשמע" ומגיד "שומעין הנראה" – כי הנס ד"רואין הנשמע"

* ב"זה יחמנו" מפרש מהמקור ע"ז הוא מפ' ואתחנן. אבל מפרשות ה' שבמכילתא משמע שג"ו נלמד מהפסוק רואים את

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגנוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מיט זיק פאַר] הגמר והסיום ד"מעשינו ועבודתינו"¹¹ של בני" במשך כל הדורות שלפני זה, לסיים את הבירורים האחרונים בגלות, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר² – "לצחצח את הכפתורים"; עבודתנו מתבטאת בהבאת הגאולה בפועל עבור דורנו ועבור כל הדורות שלפני זה! זאת אומרת, שבדור זה מסיימים את מעשינו ועבודתנו של בני" במשך כל הדורות.

. . . בדורו של נשיא דורנו גופא ישנם כמה שלבים ותקופות, ובכללות – שלושה שלבים: (א) יום עשירי לחודש אחד עשר (יו"ד שבט ת"ש יו"ד) – סיום התקופה של עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין. (ב) היום למחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר (היום השלם הראשון לאחר ההסתלקות), ובמיוחד בשנת עשתי עשר (תשי"א)³ – כשהתחיל המשך והחידוש של תקופה חדשה ו"נתלו המאורות" של הדור השביעי מאדה"ז (או הדור התשיעי מהבעש"ט). (ג) התקופה לאחר הסתלקות בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר (כ"ב שבט תשמ"ח).

. . . יום העשירי בחודש האחד עשר קאי על סיום וגמר העבודה של בירור ה"שיריים" האחרונים של הגלות, "לצחצח את הכפתורים".

. . . היום למחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר – מציין שנוסף ולאחרי העבודה דיום עשירי בחודש אחד עשר, משיגים ומתעלים (ע"פ הכלל ד"מעלין בקודש"⁴) גם להגילוי (יום) דאחד עשר.

. . . ובזה גופא מגיעים אח"כ לדרגא גבוהה עוד יותר – שאוחזים כבר לאחרי סיום עבודת כל הבירורים, ואף כבר "צחצחו את הכפתורים" וכו', וצריכים רק להיות מוכנים לקבלת משיח צדקנו – השלימות דאחד עשר (לגמרי שלא בערך לעשר) . . כמרוז בכ"ב שבט . . אחד עשר בכפליים.

. . . אחרי כ"ב שבט (יום הסתלקותה של בתו) נפעל השלב האחרון בהכנת העולם (כדירה לו יתברך בתחתונים) להגאולה . . שלימות ענין זה נעשה ע"י ובשכר נשי ובנות ישראל.

וכך הכרחי לומר גם לשיטת רבי ישמעאל, שלפי פירושו, כיון שהתורה מספרת על כך בקשר למתן תורה, הרי בהתעלות הגבוהה של מתן תורה, חלק מהתוצאה הוא דוקא האופן של "רואין את הנראה ושומעין את הנשמע" – בני ישראל זכו לאופן זה של גילוי בעת מ"ת. ולכאורה, הרי זה הטבע!

ג. שתי המחלוקות כרוכות זו בזו

כיון ששתי מחלוקות אלו הן בין אותם התנאים, ובאותו ענין – מתן תורה – סביר לומר, ששתי הדעות כרוכות זו בזו, ובני הפלוגתא נוקטים כל אחד בשיטתו: לפי השיטה של "רואין את הנראה ושומעין את הנשמע", יש לומר שהם השיבו "על הן הן ועל לאו לאו", ולפי השיטה של "רואין את הנשמע" ושומעין את הנראה" הכרחי לומר שהם השיבו "על הן הן ועל לאו לאו".

אין הדבר סותר לפרש"י על התורה, אשר בפסוק "לאמר" הוא סובר כרבי ישמעאל: "מלמד שהיו עונין על הן הן ועל לאו לאו", ואילו על "רואים את הקולות" הוא אומר "רואין את הנשמע", כדעת רבי עקיבא⁹, כי ההכרח של רבי עקיבא להסביר שהשיבו "על לאו לאו" אינו מפני שיטת הלימוד שבפרט "רואין את הנשמע", אלא מהפרט השני – "שומעין את הנראה". וכיון שרש"י מביא בפירושו על התורה רק את הענין של "רואין את הנשמע"¹⁰,

מכריח שבעת מ"ת הגיעו לתכלית העילוי, וזה מחייב ג"כ (לדעת ר"ע)** ששמעו הנראה.

(9) בפשטות יש לומר: הקישור של ב' המאמרים הוא רק בפנימיות הענינים, בנוגע לאופן הגילוי דמ"ת), ולא בדרך הפשט. ומכיון שרש"י מפרש פשוטו של מקרא, אין הכרח מענין אחד להשני. ולכן מפרש בכל מקום, כדמוכח מפשטות הכתוב: פירוש הפשוט ד"לאמר" הוא, שענו באותה הלשון ששמעו מהקב"ה (ובדוגמת "לאמר" שנאמר בידידבר ה' אל משה לאמר", שפשוט שמשה אמר לישראל אותן התיבות ששמע מהקב"ה), ולכן מפרש "על הן הן ועל לאו לאו"; ופירוש הפשוט ד"רואים את הקולות" הוא, ש"רואים" קאי על הקולות (שבסמוך לו – ולא על "הלפידים") – "רואים את הנשמע". אבל, מכיון שפ"י רש"י הוא גם "יינה של תורה" (היום יום ע' כד) – מסתבר שב' הפירושים שבפ"י רש"י מתאימים גם הם בפנימיות הענינים.

(10) וגם זה שרש"י אינו כותב "שומעין את הנראה", הוא [לא רק מצד פשטות הענינים, שבדרך הפשט "רואים את הקולות" מכריח רק "רואין את הנשמע", אלא גם] מצד "יינה של תורה" כדלהלן סעיף יא ואילך.

הקולות שבפ"י יתרו.

** ואף שלשיטת רש"י ענ"ת היו רק "רואין את הנשמע" ולא "שומעין את הנראה" כדלהלן סעיף יא – הרי מצד התנועה דתשובה (שיטת וסברת ר"ענ – אין לחלק ביניהם).

לכן הוא יכול להסביר בפסוק "לאמר" כדעת רבי ישמעאל – "על לאו לאו". והוא בוחר פירוש זה ב"לאמר", כי הוא מתאים יותר לפשוטו של מקרא.

ד. ההבדלים בין ראייה לשמיעה

הדברים יובנו על ידי הבהרת ההבדלים שבין ראייה לבין שמיעה:

(א) ההבדל לגבי האדם הרואה או השומע: ראייה "חודרת" עמוק יותר בנפשו של הרואה – ולפיכך ביתר מודעות – מאשר השמיעה. כאשר האדם רואה בעיניו שכך הוא הדבר, לא ישכנע אותו שום הסבר הגיוני, שהדבר הוא אחרת. כי הבירור על ידי ראייה חודר לנפש ביתר עומק וביתר ודאות מאשר הבירור השכלי, כפי שמתבטא בפסק הדין הלכה למעשה, ש"אין עד נעשה דיין"¹¹. לעומת זאת, השמיעה אינה חודרת כה עמוק לנפש האדם, ודבר שבשמיעה אינו נחרט כל כך חזק, ובודאי שכך הוא כאשר מדובר בשמיעה – הבנה שכלית, שאין בה תוקף וודאות כראיה¹².

(ב) ההבדל ביניהם לגבי הדבר הנשמע או הנראה: הראייה "תופסת" גשמיות – רואים את הדבר הגשמי. לעומת זאת, השמיעה אינה יכולה "לתפוס" דבר גשמי – הקול הנשמע הוא רוחני לעומת הדבר הנראה, וקל-וחומר שמיעה שכלית של ענין רוחני.

שני הבדלים אלו בין ראייה לשמיעה כרוכים זה בזה¹³: האדם הוא מציאות גשמית, ולכן הוא "תופס" בטבעו דבר גשמי – על ידי חוש הראיה – ביתר קלות וביתר עומק מאשר דבר רוחני. האדם אינו כלי מוכן לקליטת ענין רוחני, ולכן הוא קולטו על ידי השמיעה, על ידי השכל, הרחוקים יותר ממצאיאותו.

ה. "רואין את הנשמע" – עקב הגילוי של מתן תורה

ואת זאת חידש מתן תורה – "רואין את הנשמע ושומעין את הנראה"¹⁴: ה"נשמע", שאפשר לקבלו

(11) וכמבואר הטעם (ר"ה כו, א) "כיון דחזיוורו כו' לא מצו חזו לי' זכותא" (מה שאין כן כשהדיינים שומעין מהעדים – אף שברור להם שהעדים אומרים אמת – חזו לי' זכותא) – כי הודאות וההתפעלות שמצד הראי' היא גדולה יותר מהודאות וההתפעלות שמצד השמיעה. וראה גם במקומות שנסמנו בהערה שלאח"ז.
(12) ראה בארוכה ד"ה פדה בשלום תשי"ג. וראה גם ד"ה וכל מאמינים תרסי"ג. כי חלק תש"ט. ולהעיר ג"כ מאגה"ק סי"ט.
(13) ראה ערו' אהר"ת ואתחנן ע' סג.
(14) כ"ה בד"ה שלח לך תערי"ב. וראה ערו' לקו"ת במדבר

רק ע"י שמיעה – רוחניות, אלקות – אותו קבלו בני ישראל בודאות ובאופן מוחשי של ראייה, הם ראו אלקות. והדברים הגשמיים, שהיו תמיד בבחינת "נראה", היו אצלם או באופן של "שומעין" – כדבר שנקלט רק על ידי שמיעה או הבנה שכלית¹⁵.

בכך מובן, שהנס של "רואין את הנשמע" לא היה דבר נפרד מהגילוי של מתן תורה, אלא חלק ממנו: כיון שבמתן תורה זכו בני ישראל לגילוי עצמות אור אין סוף ברוך הוא, "אנכי¹⁶ הוי'¹⁷ – אלקיך"¹⁸, לכן הם "קלטו" אלקות, רוחניות, באופן של ראייה – "רואין את הנשמע". וממילא, בזמן של גילוי אלקות זה, איבדה אצלם גשמיות העולם את מציאותה הנראית, והם רק שמעו והבינו אותה – "שומעין את הנראה". בדומה למוסבר בתורת החסידות¹⁹: הקדוש-ברוך-הוא הוא יחיד ומיוחד לגמרי ומלבדו אין שום מציאות אחרת, ואם כך, אולי כל העולם הוא כדמיון? על כך משיבה תורת החסידות ומסבירה, שההוכחה – אחת ההוכחות – למציאות העולם היא מה שנאמר בתורת אמת: "בראשית ברא אלקים".

1. "הנראה" וה"נשמע" – תלוי בנקודת המבט

מעין דוגמא לכך:

כאשר באים שני בעלי דין לדין תורה – כגון: "שנים אוהזין בטלית..." – מעיין הדיין בדינם, בודק את טענותיהם ופוסק את הדין – "זה ישבע... ויחלוקו"²⁰, ואז מחייב השוטר את בעלי הדין לקיים את פסק הדין. יש בכך שלושה עניינים: הסברות (המחייבות את הפסק), פסק הדין, ולאחר

י"ד, ג. (ושם שח"י בעל תשובה – ראה להלן סעיף ח').
(15) באו"ת ואחתן שם, שבח' יח"ת נתפס בראי, ובח' יח"י בשמיעה.

ועפ"י יש לומר פירוש "רואין את הנשמע ושומעין את הנראה", אשר גם בהבחנות שבביטול העולמות, בח' יח"י היתה אצלם באופן דראי מקורב, ובח' יח"ת (מכיון שהוא רק ביטול היש) היתה אצלם באופן דשמיעה מרחוק. וראה להלן הערה 19.

(16) "דלא אטרמיז לא בשום את וקוי" (לקו"ת פנחס פ, ב. וראה ח"ג רנז, ב).

(17) עיין מדר"ל עה"פ שמי הוי' לא נודעת להם (וארא ה, 17).

(18) כח שלך והיותך – ראה טושו"ע האו"ח סי' ה'.

(19) ד"ה מי כמור תרכ"ט פ"ג. מים רבים תל"ז פקני"ה. ד"ה כל השנה הלכות תרס"ו. ובכ"מ. ובד"ה כל השנה שם, שהו דוקא לגבי בח' האין המוהו את היש, אבל לגבי עצמות או"ס "אין שום מציאות כלל". עיי"ש.

(20) בי"מ בתחלתה.

מכן השבועה וחלוקת הטלית. בחלקים אלו יש הבדל בין בעלי הדין, לבין השוטר והדיין, שאצל כל אחד מהם ה"ודאות" וה"מציאות" בעיניו זה היא שונה:

לגבי בעלי הדין: ב"עולם" שלהם קיימות רק השבועה וחלוקת הטלית. אצלם זוהי כל ה"מציאות" של הענין. אמנם, גם אצלם, כאשר הם "יתעניינו" ויחקרו, הם יבינו שהגורם לחלוקת הטלית הוא פסק הדין שהועבר לשוטר, שנקבע כתוצאה מן הדעות השונות – אך כל זה הוא אצלם בבחינת מחשבות ושכל.

השוטר, שעליו לוודא את קיום פסק הדין – הרי לגביו ה"ודאות" וה"מציאות" של כל הענין הוא פסק הדין.

ואילו אצל הדיין, הפוסק את הדין, אצלו "מציאות" הענין אלו הן הסברות והדעות, שהובילו לפסק הדין, והפסק וביצועו הם רק תוצאה מהדין והענין בדעות השונות.

2. הארת האלקות דוקא בעולם כפי שהוא

לפי זה יש להבין את דעת רבי ישמעאל: איזו מעלה, ובמיוחד בזמן מתן תורה – שהוא שיא ההתעלות – מתבטאת באופן הטבעי של "רואין את הנראה ושומעין את הנשמע"?

ההסבר לכך הוא: החידוש של מתן תורה הוא "יורד ה' על הר סיני" – עליונים ירדו למטה, "אני המתחיל"²¹ – המשכת אלקות למטה בעולם, דוקא כאשר העולם נשאר בגבולותיו הטבעיים, ושם יורגש (עלידי תורה – נותן התורה) אלקות.

לכן, טובר רבי ישמעאל שבעת מתן תורה עמדו ישראל בדרגת העולם כפי שהוא במגבלותיו הטבעיים. אך דוקא בכך התבטא החידוש הנעלה ביותר, שלמרות ש"רואין הנראה ושומעין הנשמע", הרי בזמן מתן תורה, האירה כל כך בראיה זו ובשמיעה זו ה"אמת הוי' לעולם" של אלקות, עד שהדבר הביא את בני ישראל להתבטלות המוחלטת – "ויגועו ויעמדו מרחוק".

3. עבודת הצדיקים ועבודת בעלי התשובה

מהי הסיבה לכך שלדעת רבי ישמעאל תכלית

(21) שמ"ר פי"ב, ג.

אז מ'האלט שוין נאך דעם סיום העבודה פון אלע בירורים, און מ'האָט שוין אויך "צוגעפוצט די קנעפ" וכו', און מ'דאַרף נאָר שטיין גרייט צו מקבל זיין משיח צדקנו – די שלימות פון אחד עשר (אינגאנצן שלא בערך צו עשר) . . . כמרומו אין כ"ב שבט . . . אחד עשר בכפליים.

. . . נאך כ"ב שבט (יום הסתלקות פון בתו) האָט זיך אויפגעטאַן דער שלב האחרון אין צוגרייטן די וועלט (אַלס אַ דירה לו יתברך בתחתונים) צו דער גאולה . . . שלימות ענין זה קומט ע"י ובשכר נשי ובנות ישראל.

. . . דערפון האָט מען דעם לימוד פאַר נשי ובנות ישראל בכלל, ובמיוחד – פאַר די שלוחות תחיינה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – וועלכע האָבן זיך דאָ צוזאַמענגעקליבן מכל קצוי תבל אין דעם "כינוס השלוחות העולמי". . . בזמננו זה, די לעצטע רגעים פאַר דער גאולה – צו מעורר זיין זיך און אלע נשי ובנות ישראל וועגן דעם גודל הזכות פון נשי ובנות ישראל צו ברענגען די גאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, וועלכע קומט "בשכר נשים צדקניות שיש בדור"⁵, כנ"ל.

(משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט, וליל יום ב' פ' משפטים, כ"ב שבט תשנ"ב)

(5) יל"ש רות רמז תרו בסופו (ממדרש זוטא רות).

דורנו זה הוא הדור האחרון של הגלות והדור הראשון לגאולה – כפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא הכריז והודיע כמ"פ, שכבר סיימו הכל ועכשיו צריכים רק לקבל את משיח צדקנו בפועל ממש – במילא מובן, שאם בינתיים ה' ענין של הסתלקות, כפי שהי' בכ"ב שבט ארבע שנים לפני זה (שנת ה'תשמ"ח), ה"ז אך ורק בכדי לפעול את העלי' היחידה שנותרה – העלי' דהגאולה האמיתית והשלימה.

. . . דובר ריבוי פעמים שהחידוש והעילוי הנפלא של דורנו – הדור האחרון של הגלות והדור הראשון לגאולה – שהוא משקף [ער שטעלט

פון דעם דור – דער לעצטער דור פון גלות און דער ערשטער דור פון גאולה – אַז ער שטעלט מיט זיך פאַר דעם גמר וסיום פון „מעשינו ועבודתינו“¹ פון אידן במשך כל הדורות שלפני זה, צו פאַרענדיקן די לעצטע בירורים אין גלות, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר² – „צופוצן די קנעפלעך“; אונזער עבודה באַשטייט אין ברענגען די גאולה בפועל פאַר דעם דור און פאַר אַלע דורות שלפני זה! דאָס הייסט, אַז אין דעם דור איז מען מסיים מעשינו ועבודתנו פון אידן במשך כל הדורות.

. . . אין דעם דור פון נשיא דורנו גופא זיינען פאַראַן עטלעכע שלבים ותקופות, ובכללות – דריי שלבים: (א) יום עשירי לחודש אחד עשר (יו"ד שבט ת"ש יו"ד) – דער סיום התקופה פון עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין. (ב) דער יום למחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר (דער ערשטער גאַנצער טאָג לאחרי ההסתלקות), ובמיוחד בשנת עשתי עשר (תשי"א)³ – ווען עס האָט זיך אָנגעהויבן דער המשך וחידוש פון אַ נייער תקופה ו„נתלו המאורות“ פון דעם דור השביעי פון אַלטן רבי'ן (אָדער דור התשיעי פון בעש"ט). (ג) די תקופה נאָך דער הסתלקות פון בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר (כ"ב שבט תשמ"ח).

. . . יום העשירי בחודש אחד עשר גייט אויף דעם סיום וגמר העבודה פון מברר זיין די לעצטע „שיריים“ פון גלות, „צופוצן די קנעפלעך“.

. . . דער יום למחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר – באַדייט אַז נוסף און נאָך דער עבודה פון יום עשירי בחודש אחד עשר, דערגרייכט מען און מען ווערט נתעלה (לויט דעם כלל פון „מעלין בקודש“⁴) אויך צו דעם גילוי (יום) פון אחד עשר.

. . . אין דעם גופא קומט מען דערנאָך צו נאָך אַ העכערע דרגא –

(1) תניא רפ"ז.

(2) שיחת שמח"ת תרפ"ט.

(3) ראה סה"ש תשנ"ח ח"א ע' 255 הערה 99.

(4) ברכות כה, א. וש"נ.

המעלה היא דוקא ב"רואין הנראה ושומעין הנשמע", ואילו לדעת רבי עקיבא – תכלית המעלה היא דוקא ב"רואין הנשמע ושומעין הנראה"? ההסבר לכך הוא:

רבי ישמעאל היה כהן²² (גדול²³), אשר הוא בטבעו "קדוש הוא לאלקיו"²⁴. כלומר, עבודתו היא כעבודת הצדיקים. לכן הוא סובר, בהתאם למהותו ולדרגת עבודתו, שהמעלה הגדולה היא ב"רואין הנראה ושומעין הנשמע" – המשכת אלקות בעולם כפי שהוא למטה במגבלותיו, כי זוהי העבודה המסודרת של הצדיקים – המשכת אלקות מלמעלה למטה²⁴.

ואילו עבודתו של רע היתה בכיוון של תשובה. מוצאו היה ממשפחת גרים²⁵, והתחיל ללמוד תורה בהיותו בן ארבעים שנה²⁶. לכן עבודתו היא כעבודת בעלי התשובה²⁷ – יציאה מן העולם²⁸

– כפי שאנו מוצאים²⁸, ש"כל ימיו" השתוקק רבי עקיבא למסור את נפשו בפועל, ובמיוחד לפי הידוע, ש"במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא כולו"²⁹, יוצא, שכל ימיו הוא פעל במסירות נפש – ודוקא היא הנותנת, שלפי דעתו המעלה הגדולה היא ב"רואין הנשמע ושומעין הנראה" – יציאה מכל מגבלות העולם.

ט. עצם קיום רצון ה', או היחודיות של כל מצוה

במצוות יש שני ענינים³⁰: (א) הנקודה המשותפת והשווה בכל המצוות – שכולן הן ציווי

(22) חולין מט, סע"א (ומיירי ב"ר"י חברו ובר פלוגתא דר"ע).
(23) ב"קצת פירושים של רש"י לחולין שם (הובא בסה"ד מע' ר' ישמעאל סעיף ח'): "והוא ר' ישמעאל בן אלישע כה"ג". אבל ראה סה"ד שם. וראה גם שם מע' ר"י בן אלישע כה"ג סעיף ג'.
(23*) ויקרא כא, ז.

(24) ראה בארוכה ד"ה תקעו תרס"א, לקו"ד ח"א (קמו), א ואילך), ובכ"מ, שעבודת הצדיקים היא בדרך אור ישר ועבודת הבע"ט – בדרך אור חור.

(25) ראה סה"ד בערכו. וראה אוה"ת ח"ש (קבג), סע"א.

רש"י ד"ה שלא ה' בו – יומא כב, ב.

(26) אדר"ג פ"ו, ב. וראה פסחים מט, ב. כתובות סב, ב.

(27) ראה יומא שם: שאם תזוה דעתו כו'. ולהעיר מהמשך הענינים במשנה (ב"מ נח, ב): אם ה' בעל תשובה כו' אם הוא בן גרים כו'.

(28) ברכות סא, ב.

(29) מאמר הבעש"ט – הובא בד"ה מים רבים תרל"ז פק"ג.

רפאני תרח"ץ פ"ה. ועוד.

(30) שלכן, בעשיית כל מצוה צריך להיות ב' כוונות: כוונה הכללית – לקיים רצון הבורא, וכוונה פרטית – ענין וחיכוך

של הקדוש-ברוך-הוא³¹. (ב) חלוקתן של המצוות לסוגים שונים, ועד ליחודיות המסויימת שבכל מצוה, אשר באמצעותה מזדככים כוחות מסויימים אלו של האדם, ודברים גשמיים אלו, הקשורים במיוחד למצוה זו^{31*}.

שני ענינים אלו מתבטאים באופני העבודה ובשיטות השונות של רבי ישמעאל ושל רבי עקיבא:

לפי שיטת רבי ישמעאל, "רואין הנראה ושומעין הנשמע", שהמעלה היא בכך שהעולם "קולט" אלקות דוקא על ידי כליו הטבעיים בכל פרטיהם, מובן, שגם קיום המצוות על ידי ישראל אינו צריך להתבטא רק בקבלת עול מלכות שמים בכללות, אלא בעיקר צריך להגיע ולהתמסר להשגת כל ענין וזיכוך פרטי על ידי כל מצוה ומצוה.

ולכן סובר רבי ישמעאל, שבני ישראל השיבו "על הן הן ועל לאו לאו". שבכל מצוה הם הבחינו במהותה המיוחדת: במצוות עשה – "הן" – הם הכירו ב"הן", בענין החיובי, בטוב ובמעלה שבהן. ובמצוות לא תעשה – "לאו" – הם הכירו ב"לאו", בענין השלילי, בהיפך הטוב שבאיסורים אלו.

לעומת זאת, לדעת רבי עקיבא, הסובר שהמעלה היא דוקא ב"יציאה" מן העולם וממגבלותיו, צריך לומר, שהדגש בקיום המצוות אינו בפרטים המיוחדים לכל מצוה, והשפעתם בעניני העולם, אלא עצם קיום ציווי הבורא – דבר הנעלה מהפרטים ומהגבולות.

לכן סובר רבי עקיבא, שהם השיבו "על הן הן ועל לאו לאו הן"³², הודגש בעיקר הציווי הכללי של הקדוש-ברוך-הוא, השווה בכל המצוות, ולא הפרט המסויים של כל מצוה. ולכן הם לא עשו הבחנה בתשובתם בין מצות עשה למצות לא תעשה, והשיבו על כל הציוויים – הן על "עשה" והן על "לא תעשה" – באותה תשובה: "הן". הם יקיימו את הציווי של הקדוש-ברוך-הוא³³.

פרטי המיוחד למצוה זו (ראה תניא רפמ"א. ובכ"מ).
(31) וכנסת המשותף בברכת המצות כולן "קדשנו במצותיו וציוונו".

(31*) וכדמוכח ג"כ ממחז"ל (זח"א קע, ב) רמ"ח מ"ע כנגד רמ"ח אברים ושס"ה מלות כנגד שס"ה גידים.

(32) ועפ"י זימתק מה שר"ע חזר ואומר גם "על הן הן" – אף שלכאורה חידושו של ר"ע לגבי ר"י הוא רק ב"על לאו הן" – כי המענה "הן" על "הן" לפי דעת ר"ע, שונה היא מהמענה "הן" שלדעת ר"י. והוא, אשר הכוונה בהמענה "הן" אינה בהענין פרטי של המצוה, כ"א – ציווי (הכללי של) הקב"ה.

(33) בפעם ע"ה"ת להרמב"ם, מקשר פלוגתא זו דר"י ור"ע עם פלוגתתם (ב"ק לג, סע"א) יושם או יחלט, שלדעת ר"ע "יחלט" – שנעשה כן המציאות. עיי"ש. ויש לקשר זה עם

במלים אחרות: בעבודתו של רבי ישמעאל בקיום המצוות, עבודת הצדיקים, ניכרת המצוה והשפעתה בעולם, ולכן נבדלות המצוות לפי פרטיהן לסוגים שונים, ואף, בכללות, לשני הסוגים של "הן" ו"לאו". ואילו בעבודתו של רבי עקיבא, עבודת התשובה ומסירות הנפש, ניכרת במצוה רק עצם קיום רצון ה' – "הן"^{33*}.

י. ראיית החינוכי בכל דבר

הסבר נוסף לשיטתו של רבי עקיבא "על הן הן ועל לאו הן": תשובתם "הן" גם על "לאו", מצוות לא תעשה, אינה רק מפני הצד השווה שבמצוות לא תעשה ובמצוות עשה – קיום ציווי הבורא – אלא גם מצד העניין של "הן" אשר ב"לאו" עמו³⁴: גם בדברים האסורים, שעליהם נצטוונו ב"לא תעשה", הם ראו והרגישו רק ב"הן" – הטוב והקדושה המתגלים על ידי קיום ה"לא תעשה"³⁵.

מ"ש בפנים, כי מכיון שכל מצוות העולם היא רק מצד התורה, הרי זה כן מומלא. משא"כ לדעת ר"י, הרי אדרבה: מכיון שתכלית העילוי הוא שתהי' ההמשכה גם במצוות (שנמצד עצמה ובגלוי) אינה כפי התורה, ובכל זה פעול בה האדם שתהי' כפי התורה, ולכן ס"ל "יושם", ועיי' עושה האדם אח"כ שתהי' כן.

^{33*} להעיר מהפולגות דר"י ור"ע (סוטה ג, א) בנו"כ ענינים שר"י סובר שהם רשות ור"ע סובר שהם חובה ועוד שישנו ס"ד שם, שפולגותם היא "בכל התורה כולה" – כי צדיקים, מכיון שעיקר עבודתם בקיום המצוות הוא מצד העילוי והסגולה פרטית שבה, יקיימו אותם גם כשלא יהי' ציווי על זה – "רשות", משא"כ בעלי תשובה, קיומם המצוות הוא רק מצד ציווי המצווה – "חובה".

³⁴ ועפ"י יומתק מ"ש שתי פעמים "הן" – "על הן הן ועל לאו הן" – ולא קיצר בל' "על הן ולא הן" וכיו"ב – כי המענה "הן" על "לאו" היא חידוש יותר (ראה בהערה שלאח"י) ונעלה יותר מהמענה "הן" על "הן".

³⁵ ועפ"י יובן מה שמסופר בברכות (סא, ב), שכשקבל ר"ע עליו עול מלכות שמים [קרא קריאת שמע" – רש"י שם] כשסרקו את בשרו במספרות של ברזל "אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן" – דלכאורה תמוה: והרי דבר פשוט שגם תלמידו ר"ע היו בעלי מדרגה נעלית ביותר, ומה היתה תמיהתם שר"ע הבלוג על יסוריו הגופניים וקיים מצות ק"ש –

והביאר כי הוכיח של ק"ש הוא אחדות הוי', וזהו מה שר"ע קרא ק"ש גם שהיו סורקים בשרו כו' על שפסק בתורה, והיינו שגם בזה ראה והרגיש את אחדותו ית'

[וע"ד שאמרו (חולין ו, ב) "אין עוד מלבדו.. ואפילו כשפים .. שמכחישים פמליא של מעלה", שהכוונה בזה היא (לא רק שאינם סותרים לאחדות ה' לפי שקליפות הן "העדר", אלא) שגם על ידם גופא (- מצד ניצוצות הקדושה שבהם) מתגלה אחדות ה'. וע"ד שאמרו (ילקוט) נחמי' רמו תרעא. וראה גם יומא סט, ב) "הן גבורותיו". וראה לקו"ת לג"פ מו, ג. (אור התורה בראשית כרך ג' ע' תקעד, ב) הגהות לתנאי ע' פב (נפסו ביקצורים והערות). ד"ה למען דעת תשי"ג].

ועוד זה אמרו לו תלמידיו "עד כאן" (בתמי') – אך שיין ענין האחדות במאורע זה – כששלת אדם בליעל דקליפה לטרונ

הדבר מתאים לשיטה של "רואין את הנשמע ושומעין את הנראה": כאשר נמצאים בדרגה של "שומעין את הנראה", שהגשמות ה"נראית" של העולם מתקבלת רק באופן של "שמיעה" רחוקה, כלומר, שמציאות העולם נשללת בעצם, והיא רק נשמעת מפני שהתורה מוכיחה זאת – הרי אז מובן, שבכל מציאות מורגשת רק מהותה בקשר לתורה ולמצוות.

וממילא, כאשר נתקלים ב"לאו", דבר המתנגד לקדושה, ועד ל"לאו" כ"אלקים אחרים" – התנגדות הגדולה ביותר לאחדות ה' – הרי אפילו בכך אין חשים כל כך ב"לאו", בצד השלילי, אלא בעיקר ב"הן", בצד החיובי, שעל ידי התנגדות זו אפשר לקיים את ציווי ה' "לא יהיה לך" – "על לאו הן".

שיטתו זו של רבי עקיבא לגבי הענינים של "לאו", משתקפת גם בסיפור המובא בגמרא³⁶:

כאשר ראו רבי עקיבא ותנאים נוספים "שועל יוצא מבית קדשי הקדשים", הרי כאשר התנאים האחרים בכו על כך ש"מקום שכתוב בו והזר הקרב יומת, ועכשיו שועלים הלכו בו", אז רבי עקיבא "צחק". ולשאלת התנאים "מפני מה אתה מצחק?" השיב והסביר להם רבי עקיבא, שבראותו שמתקיימת נבואת אוריה על חורבן ירושלים ובית המקדש, מתחזקת ודאותו בקיום נבואת זכריה "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים". כלומר, גם בענין כל כך שלילי, "לאו", "שועל יוצא מבית קדשי הקדשים", לא ראה רבי עקיבא את ה"לאו", אלא את ה"הן", את היות הדבר עדות לקיום נבואת זכריה.

יא. לגבי "בן חמש" רק "רואין את הנשמע"

שני אופנים אלו בעבודה – שיטת רבי ישמעאל, עבודת הצדיקים, ושיטת רבי עקיבא, עבודת התשובה – קיימים אצל יהודים שכבר נמצאים באמצע העבודה. אך אצל "בן חמש למקרא", אף כאשר בשנים הוא כבר "גדול", אך בעבודת ה' הוא עדיין בדרגה של "בן חמש", שצריך להתחיל בעבודת ה' – וגם זאת, עדיין באופן של חינוך –

בשרו כו',

וענה ר"ע "כל ימי הייתי מצטער כו'" ומכיון שהי' כל ימיו בתנועה דמס"ו – יציאה מהמיצר דעולם, לכן מציאות העולם הי' אצלו רק בבחי' "שמיעה" (כנ"ל סעיף ה'), ופנימיות העולם ותכלית בריאתו ודבר ה' המהווה אותו היו אצלו בבחי' "ראי" – ולכן גם בה"לאו" ראה את ה"הן", ככפנים.

³⁶ סוף מס' מכות.

(משיחא), ע"י גילוי החסידות דהבעש"ט ורבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, אשר לכשיפוצו מעינותיך חוצה "אתי מר" דא מלכא משיחא¹.

ויש לומר, שבהתאם לתוכן תיבת "מיד", צריך לומר שג' האותיות קשורים לא עם ג' זמנים שונים (משה בדורו, ישראל הבעש"ט בדורו, ודוד מלכא משיחא בדורו), אלא באים כולם יחד בסמיכות ממש ("מיד") בכל דור ודור ובכל זמן וזמן. כמרומז גם בזה ש"מיד" הוא גם ר"ת "משה, יהושע, דורם", ששלשתם היו בדור אחד.

וכן יש לומר בנוגע לדורנו זה – שבאותו הדור ישנו הגילוי דשלשתם – מ' (ר"ת משיח²), י' (ר"ת דב' שמותיו דכ"ק מו"ח אדמו"ר) וד' (דורם); יחד עם משה שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), בחי' עשר (עשירי בשבט), כולל גם הגילוי דתורת החסידות (מעינות הבעש"ט) על ידו, ישנו גם הגילוי דבחי' אחד עשר, "גואל ראשון הוא גואל אחרון"³, דוד מלכא משיחא.

מה.

אונזער דור איז דער לעצטער דור פון גלות און דער ערשטער דור פון דער גאולה – ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר דער בעל ההילולא האָט מכריז ומודיע געווען כמ"פ, אַז מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט און איצטער דאַרף מען נאָר מקבל זיין משיח צדקנו בפועל ממש – במילא איז פאַרשטאַנדיק, אַז אויב בינתיים איז געווען אַן ענין של הסתלקות, ווי דאָס איז געווען בכ"ב שבט בארבע שנים לפני זה (שנת ה'תשמ"ח), איז דאָס אך ורק בכדי צו ברענגען די איינציקע עלי' וואָס איז נאָך געבליבן – די עלי' פון דער גאולה האמיתית והשלימה.

... מ'האָט גערעדט מערערע מאָל דעם געוואַלדיקן חידוש ועילוי

(הבעש"ט), דוד מלכא משיחא, ד.ה. אַז דער דור הראשון פון מתן תורה (דור משה) פאַרבינדט זיך מיט דעם דור האחרון (דהגאולה ע"י דוד מלכא משיחא), דורך גילוי החסידות פון דעם בעש"ט און רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, וואָס לכשיפוצו מעינותיך חוצה „אתי מר" דא מלכא משיחא¹.

ויש לומר, אַז בהתאם צו דעם תוכן פון דעם וואָרט „מיד" (גלייך), דאַרף מען זאָגן אַז די דריי אותיות זיינען פאַרבונדן ניט מיט דריי באַזונדערע זמנים (משה בדורו, ישראל הבעש"ט בדורו, און דוד מלכא משיחא בדורו), נאָר זיי קומען אַלע צוזאַמען בסמיכות ממש („מיד") בכל דור ודור ובכל זמן וזמן. כמרומו אויך אין דעם וואָס „מיד" איז אויך ר"ת „משה, יהושע, דורם", וואָס אַלע דריי זיינען געווען בדור אחד.

וכן יש לומר בנוגע לדורנו זה – אַז אין דעם זעלבן דור האָט מען דעם גילוי פון אַלע דריי – מ' (ר"ת משיח²), י' (ר"ת פון ביידע נעמען פון כ"ק מו"ח אדמו"ר) און ד' (דורם); צוזאַמען מיט דער משה שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), בחי' עשר (עשירי בשבט) כולל אויך דער גילוי תורת החסידות (די מעינות הבעש"ט) על ידו, האָט מען אויך דעם גילוי פון בחי' אחד עשר „גואל ראשון הוא גואל אחרון"³, דוד מלכא משיחא.

(משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט תשנ"ב)

- 1) אגה"ק הידועה דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.
- 2) להעיר שמנחם שמו (סנהדרין צח, ב).
- 3) ראה שמו"ר פ"ב, ד. שם, ו. זח"א רנג, א. ש' הפסוקים פ' ויחי. תו"א משפטים עה, ב.

בזמננו זה, בעמדנו סמוך מיד לפני הגאולה האמיתית והשלימה . . . כמדובר כמ"פ שסיימו כבר הכל וכעת צריכה רק להיות הגאולה בפועל.

. . . מדובר כמ"פ הראשיתיות בדרך אפשר של „מיד" – משה, ישראל (הבעש"ט), דוד מלכא משיחא, היינו שהדור הראשון דמתן תורה (דוד משה) מתקשר עם הדור האחרון (דהגאולה ע"י דוד מלכא

ממנו נדרש רק האופן של „רואין את הנשמע", שהוא ירגיל את עצמו בעבודה של ההתחלה³⁷ וההקדמה של כל חלקי ה"שולחן ערוך" – תחילת סימן א' של חלק א' (אורח חיים): „שירת הוי' לנגדי תמיד", שהאמת של האלקות (נשמע) תהיה אצלו באופן של ראייה – אלקות בפשיטות.

אך עדיין אין דורשים ממנו להגיע לדרגה של „שומעין את הנראה", שהוא לא „יראה" את עניני העולם, ויקלוט את מציאות העולם רק בדרך של „שמיעה", מציאות בהתחדשות, כי בתחילת העבודה, אף כאשר הענינים הרוחניים כבר מתקבלים אצלו בפשיטות, עדיין תופסים אצלו מקום גם הענינים הגשמיים, וגם זאת – בפשיטות.

כלומר: אצל „בן החמש" אכן ברור ופשוט שהוא צריך ללמוד תורה ולקיים מצוות, והדבר כה ברור לו, שאין הוא צריך לכפות זאת על עצמו. אך גם הענינים הגשמיים, אכילה שתיה וכדומה, קיימים אצלו בו זמנית בפשטות. הוא עדיין אינו בדרגה, שצרכיו הגשמיים לא יתפסו אצלו כלל מקום, והוא יקיים אותם רק לשם שמים³⁷.

37) ראה התחלת סידורו של אדמו"ר הוקן – שכידוע סידורו שיהי' שווה לכל נפש – קודם ההקדמה ואפילו קודם אמירת „מודה אני": „תאמץ לקום כו' ומיד כו' ירגיל א"ע להתבונן מיד לפני מי כו'".

37*) ועפ"י יובן גם מ"ש* „לו חפץ ה' להמיתנו גו' ולא הראנו את כל אלה וכעת לא השמיענו כזאת" – דלכאורה, מפשטות הלשון „השמיענו", וגם ממה שנאמר „וכעת לא השמיענו כזאת" שבה בהמשך „ללא לקח גו' (לא ה') מקבלם ברוצן – מצודות שם) ולא הראנו גו'". משמע שההוכחה מ"כעת לא השמיענו כזאת" שלא חפץ ה' להמיתנו הוא לא לפי שהבשרה אינה יכולה להתקיים אם ימותו (כפירוש המצודות שם), כי אם, מצד הענין שה' „השמיענו" (ופירוש „כזאת" – הוא כדלהלן), שזה מראה שהם חביבים בעיני ה' ואינו חפץ להמיתם**.

ולפ"י אינו מובן: מהי גודל ההפלאה כ"כ ב"השמיענו" יותר מבי"הראנו" (שלאחרי שאמרה „לא לקח גו' ולא הראנו גו'") הוסיפה „וכעת לא השמיענו גו'"), והרי ראייה נעלה יותר משמיעה –

כי „הראנו את כל אלה" הו"ע ראיית אלקות (בדוגמת „רואין את הנשמע") והשמיענו כזאת" הוא שעניני העולם, היו אצלם אז בבחי' שמיעה (בדוגמת „שומעין את הנראה"). ועוד – שהיו „כזאת" (כמו „הראנו את כל אלה"), שכל מציאותם ה' מצד

* שופטים יג, כג. ולהעיר שפסוק זה הוא בהפסוק דש"פ נשא שבסמיכות (לאחרי או לפני) לחגה"ש, זמן מ"ת. **) ויש לומר, שחור ג"כ דיוק לשון רש"י שם „לא ה' משמיענו בשורה זו אם ראויים אנו למות" (ולא „אם נמות"), כי ההוכחה משמיעת הבשרה היא ולא מזה שאין הבשרה יכולה להתקיים באם ימותו, שהרי אפשר שמתנו ימות לאחרי שחתעבר וגם אשתו תמות לאחרי שחלד, כי א"ל. שמה שהשמיע להם בשורה זו, מוכח שהם חביבים בעיני ה' ואינם ראויים למות. וראה בשו"ת ג' שלאח"ז.

ולכן בפירוש רש"י על התורה, שכאמור פעמים רבות, רש"י כתב את פירושו בראש ובראשונה בדרך הפשט, ובאופן המתקבל גם על ידי „בן החמש" – מובא רק הענין של „רואין את הנשמע", ולא „שומעין את הנראה", כי בתחילת העבודה, הן ה"נשמע", רוחניות, והן ה"נראה", גשמיות, קיימים באופן של ראייה – בפשיטות,

וזהו גם ההסבר לכך, שרש"י מסביר בפירושו, שהאופן של „לאמר" היה „על לאו לאו" – כיון שמדובר כאן לגבי הנמצאים בתחילת העבודה, כאשר העולם עדיין תופס אצלם מקום, הם עדיין רואים ב"אלקים אחרים", ובדברים האסורים האחרים, את ה"לאו" שבהם.

יב. „רואין את הנשמע" – בתחילת העבודה, גם לדעת רבי ישמעאל

הסברו של רש"י, שבני ישראל השיבו „על הן הן ועל לאו לאו", ושהגיעו רק ל"רואין את הנשמע" – משום שמדובר בתחילת העבודה הרוחנית – אינו מתאים רק לדעתו של רבי עקיבא, כדלעיל, לשליטתו המעלה הגדולה היא דוקא ב"שומעין את הנראה" – „על לאו הן", אלא גם לשיתתו של רבי ישמעאל:

לפי שיטת רבי ישמעאל, המעלה הגדולה היא כאשר „שומעין את הנשמע", שהמשכת האלקות מלמעלה למטה היא עד לדרגה הנמוכה ביותר „שאין תחתון למטה ממנו"³⁸. כלומר, האלקות אינה נמשכת ומתגלית רק במקום שבו העולם של העולם הוא באופן של „רואין את הנראה", שמציאות העולם מתקבלת כראיה פשוטה, ואין ניכר שמציאות זו מתחדשת תמיד על ידי הקדוש – ברוך"הוא, המהווה אותה תמיד מאין ואפס מוחלט³⁹, אלא גם במקום שבו ההסתר הוא כה עצום, עד כדי כך שרק „שומעין את הנשמע" – מקום המלא בקליפות ובסטרא אחרא המכריות

אלקות***. וזהו מה שהוסיפה ב"השמיענו כזאת" על „הראנו את כל אלה", כי בחי' „שומעין את הנראה" היא נעלה יותר מבחי' „רואין את הנשמע", כבפנים. 38) תניא פל"י. וראה לעיל ע' 17 ואילך. 39) שער היחוד והאמונה בתחלתו.

***) ויש לתתן זה עם הפירוש ש"השמיענו כזאת" הוא שמיעת הבשרה (ראה הערה (שבשורה"ג) הקודמת), שגם בשמיעת הבשרה יתכן ריחוק ויולדת בן". עם היות שרש"י נשמע, הייתה בזה ההדגשה „נייר אלקים יהי' גו' והוא יחל להושיע את ישראל גו'".

הוספה

בשורת הגאולה

טו.

„קהל גדול ישובו הנה“¹, לארצנו הקדושה, „ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה“²,

– שלכן, גם לפני הגאולה יושבים בה בני לבטח, ללא פחד מזה ש„אומות העולם מתרעשים ומתבהלים“ בגלל ש„מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה“, כיון שהקב"ה „אומר להם (לישראל), בני, אל תתייראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . (וכופל הענין) אל תיראו, הגיע זמן גאולתכם“³, „מלך המשיח . . עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם“³.

(משיחות ש"פ יתרו, ח"י שבט תנש"א)

- 1) ירמ' לא, ז.
- 2) עקב יא, יב.
- 3) יל"ש ישעי' רמז תצט.

סד.

בזמננו זה, ווען מ'האלט סמוך גלייך פאר דער גאולה האמיתית והשלימה . . כמדובר מערערע מאָל אַז מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט און איצטער דאַרף נאָר זיין די גאולה בפועל.

* * *

מדובר כמ"פ די ראשי תיבות בדרך אפשר פון „מיד" – משה, ישראל

צריכים להתקבל בפשיטות, „רואין את הנשמע“, כאשר גם עניני העולם עדיין תופסים מקום, ולכן: „על לאו לאו“ – הוא רק בתחילת העבודה. אך לאחר מכן צריך להתקדם ולהגיע לאחד משני אופני העבודה – לעבודה של המשכת אלקות מלמעלה למטה, עד למטה שהוא בדרגת „שומעין את הנשמע“; או לעבודה של העלאה מלמטה למעלה, העלאת עצמו והעולם מהמגבלות הטבעיות, עד שהוא לא יסתיר ויעלים את האלקות, אלא אדרבה: וואין את הנשמע, ואף העולם עצמו לא ייראה כלל כמצאיות בפני עצמו – „שומעין את הנראה“, ו"על לאו הן".

וכיון ששתי השיטות – שיטת רבי ישמעאל ושיטת רבי עקיבא – הן בתורה (שבעל-פה), שהיא הוראה לכל אחד ואחד מישראל, צריכים להיות אצל כל אחד שני אופני עבודה אלו: המשכה מלמעלה למטה והעלאה מלמטה למעלה, וזוהי ההכנה המתאימה והכלי לקיום היעוד „ושמתי כדכד שמשותיך – להוי כדין וכדין“⁴¹, שיתממש בגאולה האמיתית והשלימה, על ידי משיח צדקנו, בקרוב ממש.

וכיון ששתי השיטות – שיטת רבי ישמעאל ושיטת רבי עקיבא – הן בתורה (שבעל-פה), שהיא הוראה לכל אחד ואחד מישראל, צריכים להיות אצל כל אחד שני אופני עבודה אלו: המשכה מלמעלה למטה והעלאה מלמטה למעלה, וזוהי ההכנה המתאימה והכלי לקיום היעוד „ושמתי כדכד שמשותיך – להוי כדין וכדין“⁴¹, שיתממש בגאולה האמיתית והשלימה, על ידי משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(משיחות חג השבועות וש"פ נשא תשכ"ו)

41) ישעי' נד, יב. ב"ב עה, א. ובלק"ת פ' ראה בהדרושים ד"ה ושמתי כדכד (ראה ד"ה תקעו תרס"א – לענין צדיקים ובע"ת) – שזוהו ב' הקוין דהמשכה והעלאה. עיי"ש.

„אני ואפסי עוד“⁴⁰, שמציאותם מבטאת את ההיפך, ה"ו ור"ל, מאחדות וממציאות הבורא, וזקוקים שם להוכחות שכליות, בבחינת „שומעין“, גם לקיומה של האלקות – „נשמע“.

וכל זה אמור לגבי יהודי שכבר הגיע לכך, שיוכל – על ידי דרגת „צדיק" שבו – להביא לידי המשכת אלקות גם במקום כה „תחתון“, אשר אלקות קיימת שם באופן של שמיעה. אך כאשר מדובר עדיין ב"בן חמש", בדרגה של חינוך, הרי אין הוא מגיע לדרגת העבודה שבמקום ובמצב שבו „שומעין את הנשמע“, שעדיין אינה לפי כוחו, והדבר עלול להפריעו בלימוד התורה ובקיום המצוות. אצלו צריך להיות עדיין האופן של „רואין את הנשמע“, שעניני אלקות יתקבלו אצלו בפשיטות.

יג. בהמשך העבודה: שתי השיטות

מכל האמור לעיל מובן, שאופן העבודה שעליו מדובר בפירוש רש"י על התורה – שעניני אלקות

(40) תניא שם.

יש לומר, שזוהו מה שמוסיף בתניא שם „עד שהוא מלא קליפות וסט"א . . אני ואפסי עוד“ – על מ"ש לפניו „שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית' וחשך כפול ומכופל“, כי הסתרת והחשך שבעוה"ז מצד עצמו הוא – שאין נרגש בו שהתחוותו הוא מאלקות; אבל גם אינו מנגד כו'. וע"ז מוסיף אח"כ „עד שהוא מלא קליפות וסט"א שהן נגד ה' ממש לומר אני ואפסי עוד“.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד